

TEM 12.5.2023

Kahden miljoonan euron säästö momentin 32.50.03 (Kotoutumisen ja työvoiman maahanmuuton edistäminen, S 2V) määrärahasta

Kotoutuslain kokonaisuudistus tulee voimaan 1.1.2025. Teknisessä kehyksessä 2024-2027 kotoutuslain toimeenpanoon liittyvää rahoitusta on budjetoitu momentille 32.50.03 (Kotoutumisen ja työvoiman maahanmuuton edistäminen, S 2V), koska hallituksen esityksen valmisteluvaiheessa rahoituksen toteutustapa kaikkien toimien osalta ei ollut vielä varmistunut. Kaikkiin toimiin ei uudistuksen valmistelun yhteydessä esitetty lisärahoitusta, koska tarkoitus oli hyödyntää osittain jo olemassa olevaa rahoitusta. Tarkoitus on siirtää määrärahaa 32.50.03 momentilta muille momenteille kotoutuslain kokonaisuudistuksen toimeenpanoon vuoden 2025 alusta lukien.

Mikäli momentin 32.50.03 määrärahaa vähennetään 2 milj. eurolla, kotoutuslain uudistuksen työllistymisen ja kotoutumisen nopeuttamisen kannalta jotain kaikkein kriittisemmiksi arvioituista toimista ei voida toteuttaa. Kahden miljoonan euron vähennyksen myötä joudutaan luopumaan jostain seuraavasta toimesta:

1. Monialaisen yhteistyön eli osaamiskeskustyyppisen toiminnan rahoitus, 2 milj. euroa

Kunnille on myönnetty vuosina 2019-2023 (vuoden 2023 päätökset valmisteilla) valtionavustuksia osaamiskeskustyyppisen toiminnan kehittämiseen, järjestämiseen ja vakiinnuttamiseen maahanmuuttajien työllistymisen tehostamiseksi TEM:n momentilta 32.50.03. Lisäksi OKM on myöntänyt valtionavustusta vuosina 2019-2022 OKM:n hallinnonalan toimiin osaamiskeskustoimintaa. Vuonna 2023 rahoitusta myönnetään 2 milj. euroa (mom. 32.50.03) ajalle 1.9.2023-31.8.2024. Valtionavustuksia on myönnetty Helsingin, Espoon, Vantaan, Turun, Tampereen, Lahden ja Oulun osaamiskeskustoimintaan ja vuonna 2023 avustusta on hakenut myös Jyväskylän kaupunki. Stadin osaamiskeskustoiminnan seurannan mukaan sen asiakkaista noin 15 % työllistyy avoimille työmarkkinoille ja vajaa 50 % siirtyy koulutukseen (lopun muihin palveluihin, oppisopimukseen, työkokeiluun tai päätävät asiakkuuden muista syistä). Espoon osaamiskeskustoiminnan vuoden 2022 seurannan mukaan päättyneissä asiakkuuksissa noin 40 % asiakkaista on työllistynyt ja noin 40 % päätynyt tutkintokoulutukseen, mitä voidaan pitää erittäin hyvänä tuloksena, kun kyseessä ovat paljon tukea tarvitsevat ja pitkään työttömänä olleet asiakkaat. Espoon korkeasti koulutettujen osaamiskeskustoiminnan asiakkaista 53 % työllistyi omalle alalleen ja valtaosa yksityiselle sektorille.

Vuoden 2025 alusta lukien rahoitus on tarkoitus siirtää peruspalvelujen valtionosuusrahoitukseen. Mikäli valtion rahoitus osaamiskeskustyyppiseen toimintaan lopetetaan, todennäköisesti ainakin osassa kaupungeista toiminta loppuu, mikä heikentää maahanmuuttajien työllistymistä.

2. Matalan kynnyksen ohjaus- ja neuvontapalvelut, 2 milj. euroa

Kunnille ja kuntayhtymille on myönnetty vuosina 2020-2023 (vuoden 2023 päätökset valmisteilla) valtionavustuksia ohjaus- ja neuvontapalveluiden kehittämiseen, järjestämiseen ja vakiinnuttamiseen TEM:n momentilta 32.50.03. Vuonna 2023 rahoitusta myönnetään 2 milj. euroa ajalle 1.9.2023-31.8.2024. Rahoituksen tavoitteena on tehostaa maahanmuuttajien kotoutumista ja työllistymistä järjestämällä matalan kynnyksen ohjaus- ja neuvontatoimintaa perustuen monialaiseen

yhteistyöhön. Rahoitusta on myönnetty 21 kunnalle tai kuntayhtymälle. Hankeverkostossa ovat mukana suurimmat kaupungit ja lähes kaikki maakuntakeskukset.

Vuoden 2025 alussa voimaan tulevassa kotoutumislain kokonaisuudistuksessa säädetään, että kunta vastaa siitä, että sen alueella on tarvetta vastaavasti toimipisteitä tai palveluita, joissa maahanmuuttaja voi saada henkilökohtaista ohjausta ja neuvontaa riippumatta maahanmuuton syystä ja maassaolon kestosta. Ohjaus- ja neuvontapalveluilla vastattaisiin siis myös esimerkiksi työn ja opiskelun perusteella muuttaneiden ohjauksen ja neuvonnan tarpeisiin. Mikäli rahoitus lopetetaan, tulee kotoutumislakia (681/2023) muuttaa ja poistaa kunnan velvollisuus toiminnan järjestämiseen.

Vuoden 2025 alusta lukien rahoitus on tarkoitus siirtää peruspalvelujen valtionosuusrahoitukseen. Rahoituksen loppumisen seurauksena todennäköisesti toiminta lopetetaan useissa kaupungeissa tai laajemmilla alueilla, mikä heikentää maahanmuuttajien työllistymistä.

3. Kotoutumispalveluiden kohderyhmän laajentamisen peruutus (etenkin kotihoidon tukea saavat)

Vuoden 2025 alussa voimaan tulevassa kotoutumislain kokonaisuudistuksessa säädetään, että osaamisen ja kotoutumisen palvelutarpeen perusmuotoinen tai monialainen arviointi ja kotoutumissuunnitelma on laadittava aiempien ryhmien (työttömät työnhakijat ja toimeentulotukea muuten kuin tilapäisesti saavat) lisäksi etenkin lasten kotihoidontukea saaville maahanmuuttajille sekä ihmiskaupan uhreille. Lisäksi arviointi tehtäisiin sellaiselle maahanmuuttajalle, joka on joko pyytänyt arviointia tai josta on tehty 9 §:ssä tarkoitettu yhteydenotto sekä jonka arvioidaan sitä tarvitsevan. Esimerkiksi ulkomaalaisen työvoiman hyväksikäytön uhrille tulisi laatia arviointi, jos hän pyytää tai hänestä tehdään 9 §:ssä tarkoitettu yhteydenotto ja hänen arvioidaan tarvitsevan sitä. Tavoitteena on tehostaa ja nopeuttaa kotona lapsia hoitavien vanhempien, etenkin naisten kotoutumista ja työllistymistä. Vanhempien kotoutumisen edistäminen tukee myös perheiden lasten ja nuorten kotoutumista. Heidän työllistymisensä lisäisi verotuloja ja vähentäisi etuusmenoja.

4. Kotoutumisen asiakastietojärjestelmän ja kielitaidon päättötestauksen ylläpito ja kehittäminen

Kotoutumislain kokonaisuudistuksessa säädetään kotoutumisen asiakastietojärjestelmästä ja asiakastietojen käsittelystä. Työvoiman ulkopuolella olevien maahanmuuttajien, etenkin kotona lapsia hoitavien vanhempien kotoutumisen edistämiseen liittyvän asiakastiedon (esimerkiksi osaamisen ja kotoutumisen palvelutarpeen perusmuotoinen tai monialainen arviointi, perusmuotoinen tai monialainen kotoutumissuunnitelma, ohjaus ja neuvonta) käsittelyyn ei ole käytössä valtakunnallista järjestelmää, johon tiedot kumuloituisivat ja siirtyisivät tarvittaessa kunnasta toiseen tai työvoimapaalveluiden asiakastietojärjestelmään henkilön siirtyessä työnhakijaksi. Kotoutumisen asiakastietojärjestelmää (Koto-digi) kehitetään EU:n AMIF-rahoituksella, mutta järjestelmän ylläpitoon ja jatkokehittämiseen on varattu kansallinen rahoitus (1 milj. euroa/vuosi) momentille 32.50.03, josta se on tarkoitus siirtää KEHA-keskukselle, joka olisi järjestelmän ylläpitäjä. Mikäli rahoitus peruutetaan, menee nyt aloitettu järjestelmän kehitystyö hukkaan. Työvoiman ulkopuolella olevien henkilöiden asiakastietojen hajanaisuus ja kumuloitumattomuus taas vaikeuttavat kotoutumispalvelujen tarpeen- ja tarkoituksenmukaista järjestämistä ja lisäävät kustannuksia.

Kotoutumislain kokonaisuudistuksessa säädetään kotoutumiskoulutuksen osana järjestettävästä kielitaidon päättötestauksesta. Eduskunta on edellyttänyt kielitaidon päättötestauksen järjestä-

mistä. Opetushallitus on aloittanut kielitaidon päättötestauksen kehittämisen ja kehittämistyö tehdään olemassa olevalla kansallisella rahoituksella, mutta järjestelmän ylläpitoon ja jatkokehittämiseen on varattu kansallinen rahoitus (0,4 milj. euroa/vuosi) momentille 32.50.03, josta se on tarkoitus siirtää Opetushallitukselle, joka olisi järjestelmän ylläpitäjä. Mikäli rahoitus peruutetaan, menee nyt aloitettu järjestelmän kehitystyö hukkaan.